

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

טלטול בין גגות קרפיפות וחצרות

(פ"ט א') **משנה:** (1) כל גגות העיר רשות אחת. ובלבד שלא יהא גג גבוה (מחברו) עשרה, או נמוך עשרה (שאם חלוק מהם בגובה עשרה, אסור לטלטל ממנו לגגות). דברי רבי מאיר. (2) וחכמים אומרים: כל אחד ואחד רשות בפני עצמו (ואם לא עירבו דירות שלמטה, אסור לטלטל מזה לזה). (3) רבי שמעון אומר: אחד גגות, ואחד חצרות, ואחד קרפיפות, רשות אחת הן, לכלים ששבתו לתוכן, ולא לכלים ששבתו בתוך הבית?

איתמר, (4) רב אמר: אין מטלטלין בו (לחכמים, בגג הסמוך לחברו) אלא בארבע אמות. (2) ושמואל אמר: מותר לטלטל בכולו.

(ומבאר) במחיצות הניכרות (שאינן הבתים מחוברים ויש אויר ביניהם³), דכולי עלמא לא פליגי⁴. כי פליגי במחיצות שאינן ניכרות (שהגגין מחוברין יחד, ומכסין המחיצות שבין הדירות⁵). רב אמר אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות, לא אמר גוד אסיק מחיצתא (והוה ליה פרוץ במלואו למקום האסור לו), ושמואל אמר מותר לטלטל בכולו, דאמר גוד אסיק מחיצתא (ונמצא שאינו פרוץ).

(צ"א א') אמר רב יהודה: כשתמצא לומר (כשתעמוד על סוף דעתם, זהו גמר דבריהם), לדברי רבי מאיר, גגין רשות לעצמן (ואפילו הם של בעלים הרבה⁶), חצרות רשות לעצמן, קרפיפות רשות לעצמן. לדברי חכמים, גגין וחצרות רשות אחת⁷, קרפיפות רשות אחת הן⁸. לדברי רבי שמעון, כולן רשות אחת הן⁹.

¹ ואע"פ שדירותם חלוקים למטה לשני בני אדם, הגגות שאין תשמישם תדיר, אין בהם חילוק רשות, וכלים ששבתו בגג זה מותרים להוציאם לזה. רש"י.

² מיקל מכולם, ואמר, חצירות וגגות וקרפיפות שאינן יותר מבית סאתים, הואיל וכולם אין תשמישן מיוחד ותדיר, רשות אחת הן, ומטלטלין מזה לזה, אפילו מחצר של רבים לחצר רבים בלא עירוב, ולית ליה לרבי שמעון עירובי חצירות אלא משום היתר כלי הבית. רש"י.

³ ומחיצות הבתים נראים לעומדים על הגג כשמסתכלים תחת רגליהם. רש"י. וכתב הריטב"א דנראה מדבריו דאפילו המחיצות המחוברות למטה עודפות וניכרות למעלה, כיון שאין שם גובה מחיצה עשרה לא אמרינן גוד אסיק, שהרי אינו מכיר שעומד על מחיצה עשרה. אבל יש אומרים דכל כי האי גוונא מחיצה ניכרת היא ואמרינן בה גוד אסיק, ואפילו לרב.

⁴ דאמרינן בהו גוד אסיק, דדמו לעמוד ברה"ר דהוי רשות היחיד משום גוד אסיק, משוך והעלה. רש"י.

⁵ רש"י. וכתבו תוספות (ד"ה במחיצות): ונראה דהוא הדין אם הגג בולט חוץ למחיצות הבית, דחשיב נמי מחיצות שאינן ניכרות.

⁶ ומינה שמעינן לחצרות ולקרפיפות, דהא חזינן דלא קפיד רבי מאיר בגגין לשינוי בעלים, כיון שתשמישן שוה ואין תשמישן לדירה ממש. ובבתים בלחוד הוא דקפיד לשינוי בעלים, מפני שתשמישן חשוב. והוא הדין דקפיד מגג לחצר ומחצר לקרפף לפי שאין תשמישן שוה. ריטב"א.

⁷ לא שיטלטל מגג לגג אם חלוקין בעליהן, משום דגגין לרבנן כבתים משוי להן על ידי חילוק שלמטה, אבל מחצר של רבים לחצר של רבים - מטלטלין. ומגג לחצר דרבים - מטלטלין, ואף על גב דגג רשותא דידיה, וחצר דשותפות, כדתניא בברייתא לקמן, הואיל וגג תשמישן שאינו תדיר הוא, לא הוי ממש כבית, ומטלטל ממנו לחצר. רש"י.

⁸ ואפילו הן של שניים, דכל רשות ששמו שוה מותר לו, חוץ מן הגגין. אבל מחצר לקרפף, אפילו דחד גברא - אסיר, ולא דמי לגג וחצר, דתשמישתיה דגג שוה לחצר הוא. רש"י.

⁹ פירוש, בקרפיפות של בית סאתים דוקא. ומשמע לן דהא דתנן במתניתין ר"ש אומר אחד גגות ואחד קרפפות רשות אחת, אפילו למישרי חצר וגג וקרפף בית סאתים בהדדי היא. ריטב"א.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

- (4) אמר רב: הלכה כרבי שמעון (שכולן רשות אחת הן, לכלים ששבתו בתוכן), והוא שלא עירבו (בני החצרות כל אחת לעצמה, ולא שכיחים כלי הבתים בחצר). אבל עירבו, לא, דגזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר.
- (2) ושמואל אמר: בין עירבו בין שלא עירבו. וכן אמר רבי יוחנן.

שיטות הראשונים

טלטול בין חצר לגג ולקרפף, כלים ששבתו בתוכן: לרב הלכה כרבי שמעון שמותר לטלטל ביניהן, והוא שלא עירבו, ולשמואל ורבי יוחנן בין עירבו בין לא עירבו. ופסקו הרי"ף, הרמב"ם, הרא"ש ושאר פוסקים דהלכה כרבי יוחנן לגבי רב, וכל שכן הכא דאיכא שמואל בהדיה. ושלא כדברי בעל העיטור שכתב דהלכה כרב. והשו"ע¹⁰ פסק כרוב הראשונים. כתב הריטב"א: והוי יודע דהא דאמר רבי שמעון דחצר וקרפף רשות אחת, דווקא כשהוא בית סאתים, או אפילו יותר מבית סאתים שהוקף לדירה. שאם הוא יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, הרי הוא אסור לעצמו, ואין צריך לומר שהוא אסור עם החצר. וכן כתב רש"י¹¹.

טלטול מבית לקרפף השייכים לאדם אחד:¹² דעת הרמב"ם, סמ"ג, רבי מאיר הלוי, וריטב"א¹³, שדוקא כשהבית והקרפף הם של שני בני אדם, אסור להוציא כלים מהבית לקרפף. אבל אם הם של אדם אחד (או שעירבו) מותר, מידי דהוה אבית וחצר דחד גברא, שהוא מותר לדברי הכל¹⁴. ודעת רש"י, תוספות, מהר"ם מרוטנבורג, והרשב"א, דבית וקרפף לרבי שמעון, כחצר וקרפף לרבנן, דאסרי אפילו בחד גברא (וגם בקרפף שהוא פחות מבית סאתים)¹⁵. וכן פסק השו"ע¹⁶.

טלטול כלים ששבתו בבית, והוציאם לחצר שאינה מעורבת: דעת רש"י, תוספות והריטב"א, שלאחר שהוציאם, מותר לטלטל בכל אותה חצר. ורק מחצר לחצר אסור. ואין חילוק בין אם הוציאם דרך היתר (כגון שהוציאם דרך מלבוש, ופשטם), או באיסור. וכן משמע ברמב"ם. ודעת הרשב"א שאם הוציא לחצר שאינה מעורבת (גם בהיתר), אסור לטלטל בה יותר

¹⁰ או"ח שעב,א.

¹¹ ריטב"א (לעיל כ"ג ב'). רש"י (צ"א א', ד"ה וקרפפות רשות לעצמן). וכן הוא בקיצור פסקי הרא"ש (אות א).

¹² להוציא כלי ששבת בבית, לחצר של אדם אחד, פשיטא שמותר, כמו לחצר של כמה אנשים שעירבו. כאמור, דעת ר"ש שמחצר לקרפף מותר לטלטל כלים ששבתו בתוכם. ונחלקו הראשונים בהוצאת כלים ששבתו בבית, לקרפף, כאשר הם שייכים לאדם אחד. וכפי שיתבאר.

¹³ הריטב"א (כ"ג ב', ד"ה ולא לכלים) כתב על דעה זו: וטעמא דמסתבר הוא וכן דעת מורי הרב הר"ם. וכוונתו לרבינו מאיר הלוי. וכן הוא בב"י או"ח שנת,י. אולם בנדפס: מורי הר"א ז"ל, והיינו הרא"ה (וכן ציין הביה"ל, סי' שעב,א, ד"ה או לגג וקרפף, אל הרא"ה). מש"כ שכן היא דעת הרמב"ם, כן הוא בנדפס בב"י (בסוגריים), וכן דייק המג"א (סי' שעב,א, עיי"ש שהקשה עליו) וביה"ל.

¹⁴ ואע"ג דלרבנן אסרינן מחצר לקרפף ואפילו מחד גברא, אפילו הכי עדיף לרבי שמעון בית וקרפף מחצר וקרפף לרבנן כיון דהוה דחד גברא. ריטב"א (כ"ג ב', ד"ה ולא לכלים).

¹⁵ זה לשון הרשב"א (עבוה"ק, שער ד בסופו): כל מקום שאסור לטלטל מבית לקרפף על הדרכים שאמרנו, אין מחלקין בין שהבית לאחד והקרפף לאחר ובין ששניהם לאדם אחד, ובין במקום שעירבו ובין במקום שלא עירבו, שאין עירוב מועיל בכרמלית ולא בקרפפות. הו"ד בביה"ל (שעב,א, ד"ה או לגג וקרפף).

¹⁶ המג"א (או"ח שעב,א, ס"ק א) כתב שכן מדויק משו"ע או"ח שנת,י (עיי"ש מג"א ס"ק יב). ובביה"ל (שעב,א, ד"ה או לגג וקרפף) כתב דלכתחילה בודאי יש להחמיר בזה כפסק השולחן ערוך. ובשעת הדחק נראה דיש לסמוך להקל. מקורות - רש"י (כ"ג ב', ד"ה כדתנן). תוספות (ע"ו ב', ד"ה ובלבד). מהר"ם מרוטנבורג (פסקי עירובין, סי' ח, הוצאת מוה"ק עמ' קכה; הו"ד בתשב"ץ קטן, לתלמיד מהר"ם, סי' ע).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזרה ש"ת
יש השו"ך תשפ"א
מסכת: עירובין | פרק: ט | דף: פ"ט

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

מד' אמות¹⁷.

גג, שאין מחיצות הבית שתחתיו ניכרות: פלוגתא דרב ושמואל, ואליבא דרבנן. **והרי"ף והרמב"ם** השמיטוהו (דקיי"ל כרבי שמעון). אבל **הריטב"א** כתב דנפקא מינה אף לדידן, לעניין כלים ששבתו בבתי¹⁸. והלכתא כרב. וכן פסק **הרא"ש**, וכתב: הלכך גגין שלנו שבולטין ראשיהן לרשות הרבים ולא מינכרא מחיצתא הויין כרמלית ואסור לטלטל על גבן ד' אמות¹⁹. ודעת **הרמב"ם, התוספות והרשב"א**, דהוי מקום פטור. **והשו"ע**²⁰ פסק כרא"ש.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שעב)

א. גגין, וּחֲצֵרוֹת, וְקַרְפֵּיפּוֹת, כִּלְנֵי רְשׁוֹת אַחַת הֵם לְכֻלָּם שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹכָן, שֶׁמֵּתָר לְטַלְטֵלֵם מִזֶּה לָזֶה אֶפְלוּ הֵם שֶׁל בְּעֵלִים הַרְבֵּה וְלֹא עָרְבוּ יַחַד, מֵתָר לְטַלְטֵל מִחֲצַר לְחֲצַר אַחֲרֵת, אוֹ לַגֵּג, אוֹ לְרֹאשׁ כְּתֵל שֶׁבִּינֵיהֶם, וּמִגֵּג לַגֵּג אַחֲרֵת הַסְּמוּךְ לוֹ, אֶפְלוּ גְבוּהַ מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה, וּמִהַגֵּג לְקַרְפֵּף שֶׁאִינוּ יוֹתֵר מִסְּאֲתִים, אוֹ שֶׁהִקְפָּה לְדִירָה אֶפְלוּ הוּא יוֹתֵר מִסְּאֲתִים, אוֹ לְמִבּוֹי שֶׁמֵּתְקֵן בְּלַחֵי אוֹ קוֹרָה, אֶפְלוּ לֹא עָרְבוּ בּוֹ, וְאִף עַל פִּי שֶׁעָרְבוּ בְּנֵי חֲצַר לְעֶצְמָן דְּשִׁכְחֵי מֵאֵנִי דְּבִתִּים בְּחֲצַר, מֵתָר לְטַלְטֵל כְּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּחֲצַר (ז) לְחֲצַר אַחֲרֵת, וְלֹא חִיֵּשְׁיָן שֶׁמָּא יִטְלְטֵל גַּם כְּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּבֵית לְחֲצַר אַחֲרֵת אוֹ לַגֵּג וְקַרְפֵּף.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שמה)

טז. גג הבולט על מחצות הבית בענין שאין מחצות הבית נפרות לעומד על הגג, הוי כרמלית ואפלו הוא גבוה ורחב הרבה; ואם חלון פתוח לו מן הבית הוי כרשות היחיד. וכן זיזין הבולטים מן הכתל ויש בהם ד' על ד', הוי כרמלית אלא אם כן חלון הבית פתוח להם.

¹⁷ הובא בביה"ל (שעב,א, ד"ה שמא יטלטל). מה שכתבתי שכן היא דעת הריטב"א אינו מוזכר בביה"ל, אבל מדויק ממש"כ הריטב"א (כ"ג א') בביאור דברי רבי שמעון: ולא לכלים ששבתו בתוך הבית. פירוש, שאותן כלים אם הוציאן לחצר בין בהיתר בין באיסור, אסור להוציאן אחרי כן מן החצר לגג או לקרפף וכו' (והובא בהערה לעיל). משמע שבחצר עצמה מותר לטלטל בכולה. מקורות - רמב"ם (הל' עירובין ג,כ). רשב"א (עבוה"ק בית נתיבות, שער ג', סוף סי' ב).

¹⁸ דאפילו רבי שמעון מודה שהם אסורים בגג וחצר של חבירו. וכיון שכן אליבא דרב אין מטלטלין אותם בגג זה שלו מפני שהוא פרוץ במילואו לגג חבירו שהוא אסור לו לענין כלים אלו ששבתו בבית.

¹⁹ ואין לומר כיון דלא שלטי ביה רבים שהרי גבוה הוא אין נעשה כרמלית אלא מקום פטור הוי. דלא אשכחן בשום דוכתא דבמקום שהוא רחב ארבעה שיהא נקרא מקום פטור. וכו'. והא דאמר בפרק קמא דשבת (ז' ב') אין כרמלית למעלה מעשרה. הכי פירושו: מכח קרקע שהוא כרמלית אין האויר שלמעלה מעשרה כרמלית דאקילו ביה רבנן מקולי רשות היחיד ומקולי רשות הרבים שאויר למעלה מ' מקום פטור. וכו'. רא"ש.

²⁰ או"ח שמה, טז. **אבל הגר"א** (בביאורו או"ח שמה, טז, ס"ק מג) **הביא דברי שאר ראשונים** הסוברים דבכל גוני אין שייך שם כרמלית למעלה מעשרה, **והסכים לדינא עמהם**. וכן הכריע המשנ"ב (ס"ק סו).

מקורות - רא"ש (סי' ב). רמב"ם (הלכות שבת טו,ד, עיין מגיד משנה); תוספות (עירובין פט א', ד"ה במחיצות, במסקנתם); רשב"א (עבוה"ק, בית נתיבות ג,ה).